

Emilia Bogacka, Anna Sinięcka

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
e-mail: ebogacka@amu.edu.pl, sinięcka@amu.edu.pl*

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta. Przykład Poznania

Zarys treści: Poczucie bezpieczeństwa znacząco wpływa na jakość życia ludzi w przestrzeni miejskiej. Celem artykułu jest przedstawienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta z uwzględnieniem przykładu Poznania. Badanie ankietowe zawierało pytania dotyczące oceny stanu bezpieczeństwa Poznania oraz jego zmian w ostatnich latach, poczucia bezpieczeństwa w zamieszkiwanej dzielnicy oraz najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania, wyboru najbardziej niebezpiecznej i bezpiecznej dzielnicy miasta w ciągu dnia oraz w nocy, obawy przed wybranymi rodzajami przestępstw oraz ocenę działań policji na obszarze miasta.

Słowa kluczowe: poczucie bezpieczeństwa, przestępczość, Poznań, geografia przestępczości

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa w znaczącym stopniu wpływają na jakość życia ludzi w mieście, co jest podkreślane m.in. przez Guzika (2000a) i Kotusa (2005). Bezpieczeństwo jest zobiektywizowanym stanem braku zagrożenia, integralnie związanym z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej, inaczej poczuciem bezpieczeństwa (Czarnecki, Siemiński 2004). W instytucjonalnym wymiarze poczucie bezpieczeństwa można zdefiniować za Jabkowskim (2005, s. 135) jako „ogół warunków i instytucji społecznych, chroniących państwo i obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, dla życia i zdrowia, a także powodującymi duże straty materialne. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego, jak np. policja, straż pożarna itp.”

Za Maikiem (1995) i Czyż (1996) w geografii przestępczości można wyróżnić dwa kierunki. Pierwszy wykorzystuje „obiektywne” badania oparte na statystykach uzyskanych z policji i dotyczących różnego rodzaju przestępstw. Są to ana-

lizy zróżnicowania i dynamiki zjawiska przestępczości w regionach i miastach, a także identyfikacja miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością. Drugi kierunek zaś obejmuje badania nad postrzeganiem przestępczości i strachem przed nią, opiera się więc na subiektywnych wskaźnikach.

Niniejsza praca skoncentrowana jest na drugim kierunku geografii przestępczości. Wzrost zainteresowania badaniami nad strachem przed przestępczością (*fear of crime*), zarówno w literaturze naukowej, jak i w mediach oraz polityce różnych szczebli, nastąpił pod koniec XX w. (Pain 2000). Warto jednak od razu zwrócić uwagę, że poczucie zagrożenia wynikające z badań opinii publicznej nie zawsze pokrywa się z obrazem przestępczości rysującym się na podstawie policyjnych danych statystycznych (Frieske 2007). Mimo wszystko badania ankietowe dotyczące przestępczości mają duże znaczenie w planowaniu działań prewencyjnych (Tseloni i in. 2002), których realizacja przekłada się na realny wzrost poczucia bezpieczeństwa ludzi.

W polskim dorobku geografii przestępczości ważne miejsce zajmują prace na temat postrzegania przestępczości przez mieszkańców miast (Bogacka 2011, 2012). Istotę takich badań podkreśla Guzik (2000a, s. 201): „Przestępczość i poczucie zagrożenia przestępczością w znaczny sposób wpływają na poziom i jakość życia ludzi. Z tego punktu widzenia większe znaczenie mają wyobrażenia ludzi odnośnie przestępczości i jej rozmieszczenia niż stan faktyczny”. Badania poczucia bezpieczeństwa były przeprowadzone w różnych dużych miastach Polski, m.in.: Krakowie (Guzik 2000a, b), Łodzi (Marciniak, Siejkowska 2003, 2004, Mordwa 2010, 2011, 2013), Poznaniu (Bogacka 2009, Dolata, Kotus 2004, 2006, Jabkowski 2005, Kotus 2005), Toruniu (Maik 1995) i Warszawie (Bartnicki 1991). Charakterystykę wybranych polskich publikacji dotyczących poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta zawiera tabela 1.

Celem artykułu jest przedstawienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta z uwzględnieniem przykładu Poznania. Badaniem ankietowym objęto 336 mieszkańców reprezentujących wszystkie dzielnice miasta¹. Badana próba odzwierciedla strukturę mieszkańców Poznania według dzielnic. Ankieta zawierała pytania dotyczące oceny stanu bezpieczeństwa Poznania oraz jego zmian w ostatnich latach, poczucia bezpieczeństwa w zamieszkiwanej dzielnicy oraz najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania, wyboru najbardziej niebezpiecznej i bezpiecznej dzielnicy miasta w ciągu dnia oraz w nocy, obawy przed wybranymi rodzajami przestępstw oraz ocenę działań policji na obszarze miasta. Odpowiedzi na te pytania powinny przynieść stosunkowo szeroki obraz poczucia bezpieczeństwa poznaniaków, a rozpatrywanie wyników według cech respondentów (płci, wieku, wykształcenia oraz dzielnicy zamieszkania) na dokładniejszą analizę. Przedstawienie wyników badań ankietowych poprzedzono informacjami o przestępczości w Poznaniu według statystyk policyjnych. Zostaną one wykorzystane do konfrontacji wyobrażeń mieszkańców Poznania dotyczących zjawiska przestępczości ze stanem faktycznym.

¹ Badanie ankietowe zostało przeprowadzone przez studentów II roku gospodarki przestrzennej inżynierskiej niestacjonarnej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podczas ćwiczeń terenowych w czerwcu 2015 r.

Tabela 1. Charakterystyka wybranych polskich publikacji dotyczących poczucia bezpieczeństwa człowieka w przestrzeni miasta

Autor/zy i rok	Liczebność próby	Miejsce przeprowadzenia	Zakres
Bogacka 2009	550	Poznań	Ocena stanu bezpieczeństwa w Poznaniu i jego zmian, ocena poziomu bezpieczeństwa w dzielnicy i miejscu zamieszkania, wybór najbardziej niebezpiecznej formy przestępstwa
Dolata, Kotus 2004, 2006; Kotus 2005	457	Poznań: 1) stara część Jeżyc, obejmująca zwartą zabudowę w postaci starych kamienic, 2) os. Pod Lipami, zabudowa wielorodzinna blokowa, 3) os. Bajkowe, strefa podmiejska, z dominantą zabudowy jednorodzinnej	Ocena poczucia bezpieczeństwa w Poznaniu (kategorie: przebywanie w mieszkaniu (domu), spacer po okolicy w dzień, przebywanie w miejscach publicznych w dzień, przebywanie w parkach, spacer po okolicy po zmierzchu, przebywanie w miejscach publicznych po zmierzchu), występowanie miejsc szczególnie niebezpiecznych z różnicowaniem poziomym w sąsiedztwie i pozostałych częściach miasta, ocena źródeł opinii o miejscach niebezpiecznych
Guzik 2000a, b	377	Kraków: Stare Miasto, Kazimierz, centrum Nowej Huty, Prądnik Czerwony, rejon ul. Lea i Swoszowice	Ocena poczucia bezpieczeństwa w Krakowie, bezpieczne i niebezpieczne dzielnice Krakowa i powody, pochodzenie przestępców, ocena bezpieczeństwa w Krakowie na tle dużych miast Polski
Jabkowski 2005	606	Poznań	Ocena poczucia bezpieczeństwa w Poznaniu w dzień i w nocy we własnym mieszkaniu, sąsiedztwie domu, dworcach PKS, PKP i przystankach MPK, centrum miasta i parkach miejskich
Maik 1995	b.d.	Toruń	Ocena poczucia bezpieczeństwa w Toruniu, ocena bezpieczeństwa dzielnic
Marciniak, Siejkowska 2003	125	Łódź	Wskazanie obszarów niebezpiecznych w Łodzi, źródła informacji o niebezpieczeństwie związanym z przestępczością, ocena bezpieczeństwa miejsc publicznych w ciągu dnia i w nocy
Mordwa 2011	100	Łódź, osiedla: Dąbrowa, Jagiełły-Czarnieckiego, Karolew, Kurak, Władze-Wschód	Ocena poczucia bezpieczeństwa w Łodzi, ryzyko wiktymizacji według rodzajów przestępstw, środki zabezpieczające siebie i mienie
Rydz, Szymańska 2007	5342	Wąlcz, Lębork, Szczecinek	Ocena fragmentów miasta pod względem bezpieczeństwa

Źródło: opracowanie własne.

Przestępczość w Poznaniu według statystyk policyjnych

Liczba przestępstw ogółem w Poznaniu w latach 2005–2015 spadła o blisko połowę, z 32 785 do 17 099 (tab. 2). Najwięcej przestępstw stwierdzono na Starym Mieście, w dalszej kolejności na Grunwaldzie (druga dzielnica pod względem liczby przestępstw w latach 2005 i 2010), Nowym Mieście (druga dzielnica pod względem liczby przestępstw w 2015 r.), Jeźycach. W każdym roku najmniejsza liczba dotyczyła Wildy.

Liczba przestępstw na danym obszarze wykazuje zależność od zamieszkującej go liczby ludności, dlatego bardziej właściwe wydaje się posługiwanie zrelatywizowanymi wartościami. W 2015 r. wskaźnik natężenia przestępstw, czyli liczba przestępstw przypadająca na 10 000 ludności, dla Poznania wynosił 313,4. Był wyższy dla trzech dzielnic: Wildy, Starego Miasta i Jeźyc.

Tabela 2. Liczba, wskaźnik dynamiki i wskaźnik natężenia stwierdzonych przestępstw ogółem według dzielnic Poznania w wybranych latach

Dzielnica	2005	2010	2015	Wskaźnik dynamiki 2015 (2000=100)	Wskaźnik natężenia 2015 (l. przestępstw/10 000 ludności)
Wilda	3808	2983	2269	59,6	389,2
Stare Miasto	9048	8799	5433	60,0	353,3
Jeźyce	5820	4468	2602	44,7	323,6
Grunwald	7395	5916	3388	45,8	286,0
Nowe Miasto	6714	5251	3407	50,7	252,9
Poznań	32785	27417	17099	52,2	313,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu.

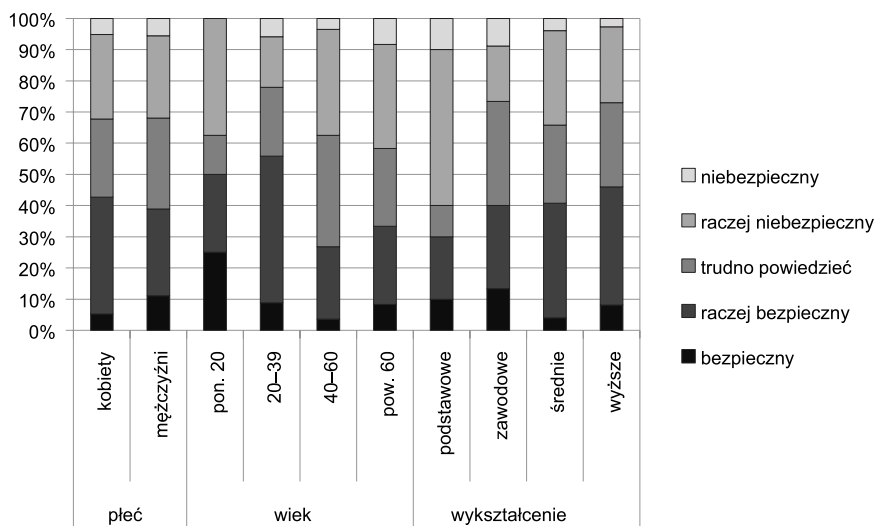
Wyniki badań ankietowych

Poziom poczucia bezpieczeństwa w Poznaniu i jego zmiany w ostatnich latach

Ogólny poziom poczucia bezpieczeństwa poznaniaków można określić jako przeciętny – oceny pozytywne (tak i raczej tak) stanowiły 41%, z kolei oceny negatywne (nie i raczej nie) 32,2% wszystkich ocen. Znaczny odsetek respondentów nie miał zdania na temat stanu bezpieczeństwa w mieście (26,8%).

Ocena poczucia bezpieczeństwa wykazywała większe zróżnicowanie w odniesieniu do cech demograficznych (wiek) i społecznych (wykształcenie). Nieznacznie wyżej stan bezpieczeństwa w mieście oceniły kobiety – 42,7% pozytywnych, przy 32,3% negatywnych odpowiedziach, z kolei mężczyźni odpowiednio 38,9% i 32,0% (ryc. 1).

Istotny wpływ na postrzeganie stanu bezpieczeństwa miał wiek ankietowanych osób. Odpowiedzi w poszczególnych grupach wiekowych były bardzo róż-

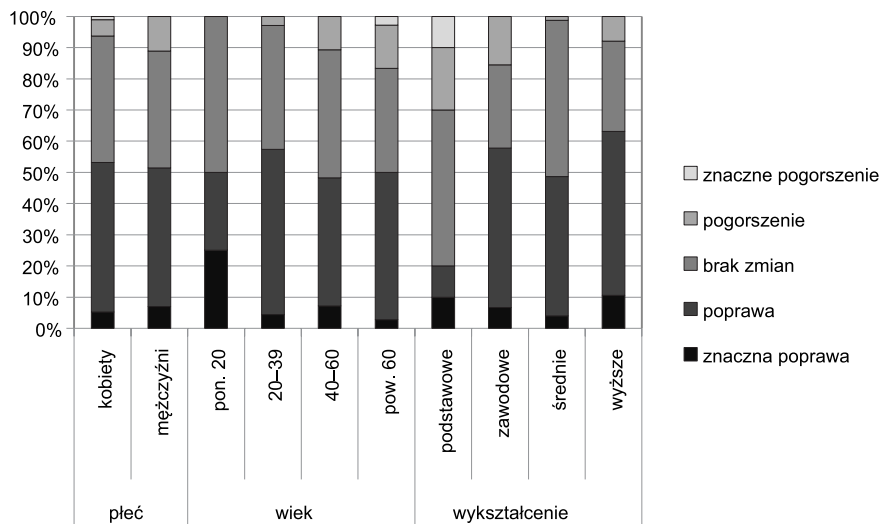
Ryc. 1. Struktura ocen stanu bezpieczeństwa w Poznaniu według cech respondentów
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

nicowane. W dwóch pierwszych były zdecydowanie najbardziej pozytywne, połowa respondentów poniżej 20. roku życia oraz ponad połowa między 20. a 39. rokiem życia dokonała pozytywnej oceny. Zauważalnie mniej osób w dwóch pozostałych grupach wiekowych uznawało Poznań za bezpieczne miasto. Najbardziej negatywnie stan bezpieczeństwa został oceniony przez mieszkańców powyżej 60. roku życia. Zgadza się to ze spostrzeżeniem Guzika (2000b, s. 199), że poczucie bezpieczeństwa ludzi młodych, którzy są najbardziej narażeni na zjawisko przestępczości, jest wysokie, a osób powyżej 60. roku życia, stanowiących najmniej zagrożoną grupę – niskie. Ludzie starsi to grupa wiekowa, która najrzadziej pada ofiarą przestępstwa.

Największe zróżnicowanie udzielonych odpowiedzi można zauważyć, rozpatrując wykształcenie respondentów. Osoby z wykształceniem podstawowym oceniły stan bezpieczeństwa w Poznaniu najniżej, a osoby posiadające wykształcenie wyższe – najwyżej.

Poza opinią na temat stanu bezpieczeństwa, istotna jest ocena jego zmian w ostatnich latach. Duża część respondentów (39,3%) uważała, że poziom bezpieczeństwa w mieście nie zmienił się. Wydaje się to nieuzasadnione, zważywszy na fakt znacznie zmniejszonej liczby popełnianych przestępstw w Poznaniu w ciągu ostatnich lat (o 47,8% w latach 2005–2015). Ponad połowa respondentów (52,4%) zauważyła poprawę stanu bezpieczeństwa w mieście, ale tylko 6,0% mieszkańców określiło ją jako znaczną. Niewielki odsetek osób zamieszkujących Poznań ocenił zmiany bezpieczeństwa jako negatywne (8,3%).

Ocena zmian stanu bezpieczeństwa w Poznaniu była zależna od cech respondentów (ryc. 2). Najmniejsze różnice można zauważyć, rozpatrując płeć respondentów. Poprawę stanu bezpieczeństwa odnotowało 53,1% kobiet oraz 51,4% mężczyzn. Struktura ocen wykazywała większe zróżnicowanie w zależności od

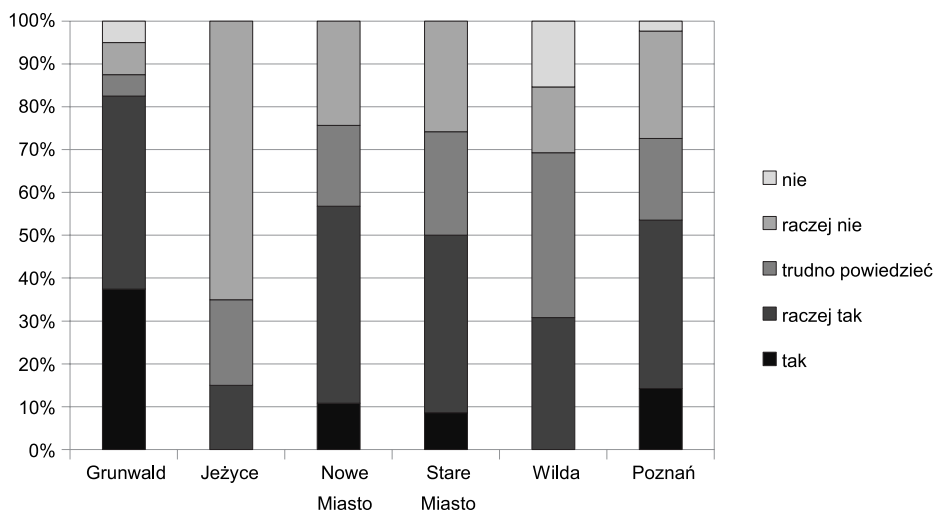
Ryc. 2. Struktura ocen zmian stanu bezpieczeństwa w Poznaniu według cech respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

wieku ankietowanych osób. Osoby młodsze pozytywniej oceniły zmiany poziomu bezpieczeństwa – aż 50,0% poznaniaków poniżej 20. roku życia zauważyło poprawę lub znaczną poprawę poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta. W strukturze odpowiedzi respondentów w kolejnych przedziałach wiekowych można stwierdzić rosnący odsetek osób, które uważały, że stan bezpieczeństwa w Poznaniu uległ pogorszeniu. W grupie mieszkańców powyżej 60. roku życia odsetek ten wynosił aż 16,7%. W zależności od grupy wiekowej, od 1/3 do połowy respondentów nie zauważyło zmian stanu bezpieczeństwa. Biorąc pod uwagę wykształcenie, najbardziej pozytywnie zmiany stanu bezpieczeństwa na terenie miasta postrzegali respondenci z wykształceniem wyższym. Stosunkowo największy odsetek ludzi z wykształceniem podstawowym i zawodowym (odpowiednio 30,0% i 15,6%) zauważył jego pogorszenie.

Poziom bezpieczeństwa w dzielnicy zamieszkania

Mieszkańcy Poznania dobrze ocenili poziom bezpieczeństwa w dzielnicy zamieszkania, pozytywnych odpowiedzi udzieliło 53,6% respondentów (ryc. 3). Zdecydowanie mniej osób odpowiedziało negatywnie (27,4%). Jako najbardziej bezpieczną odbierali swoją dzielnicę mieszkańcy Grunwaldu – 82,5% ankietowanych dokonało pozytywnej oceny. Przynajmniej połowę pozytywnych opinii zebrały również Nowe Miasto (56,8%) i Stare Miasto (50,0%). Mieszkańcy dzielnicy Jeżyce, jako jedynej w mieście, uważali swoją dzielnicę za niebezpieczną, negatywne odpowiedzi stanowiły aż 65,0% ogółu dla tej jednostki przestrzennej.

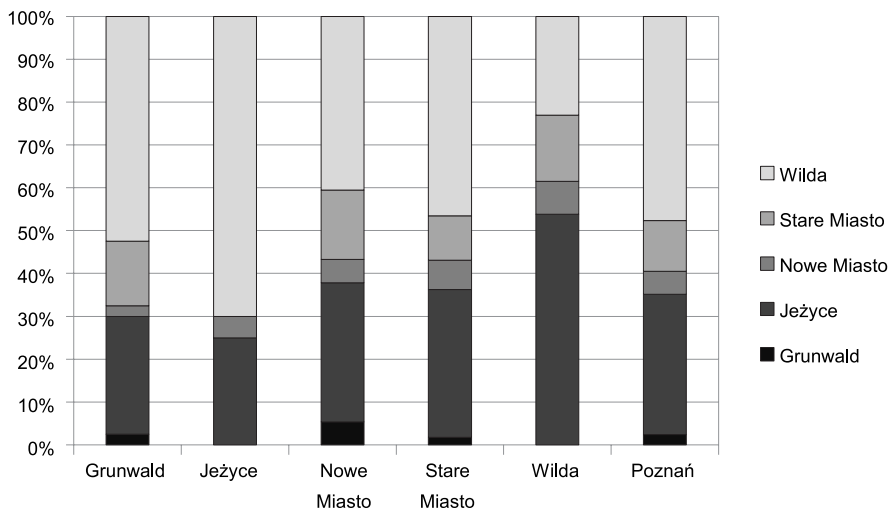

Ryc. 3. Struktura ocen poziomu bezpieczeństwa zamieszkiwanej dzielnicy
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Niebezpieczne i bezpieczne dzielnice Poznania w ciągu dnia i w nocy

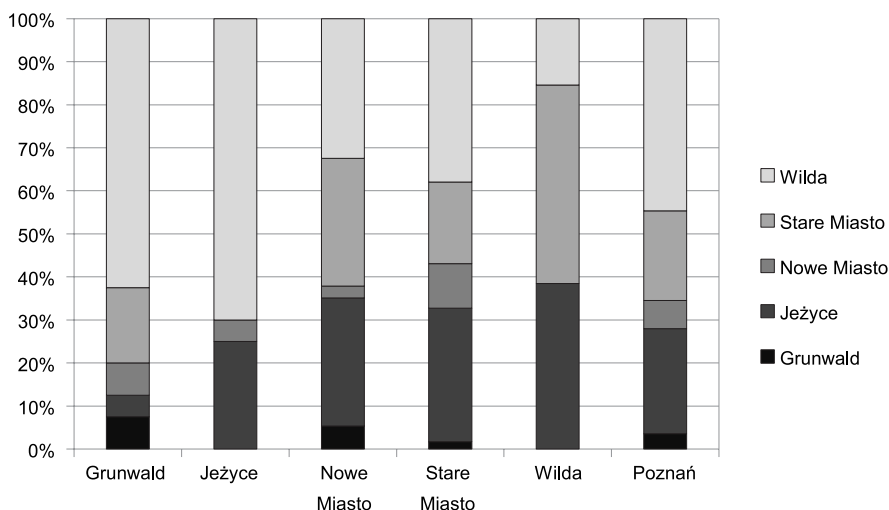
Jak wynika z danych zamieszczonych na rycinach 4 i 5, opinie mieszkańców Poznania na temat bezpieczeństwa w swojej dzielnicy nie znalazły potwierdzenia we wskazywanych przez ankietowane osoby najbardziej niebezpiecznych dzielnicach w mieście. Społeczeństwo jako najmniej bezpieczny obszar Poznania zarówno w ciągu dnia, jak i po godz. 22 postrzegало Wildę (odpowiednio 47,6% i 44,6% respondentów). Z kolei mieszkańcy Wildy najbardziej negatywnie postrzegali w ciągu dnia Jeżyce (53,8%), a w nocy Stare Miasto (46,2%). W wyborze najbardziej niebezpiecznej dzielnicy na drugim miejscu uplasowały się Jeżyce ze znacznie mniejszą liczbą wskazań – 32,7% w ciągu dnia oraz 24,4% po godz. 22. Z kolei najmniej wskazań miał Grunwald – jedynie 2,4% osób uznało ją za najbardziej niebezpieczną w Poznaniu w ciągu dnia, a 3,6% w nocy. Ciekawy jest przypadek Starego Miasta, w którym odsetek wskazań zdecydowanie wzrósł w ciągu doby – za dnia wyniósł 11,9%, a w nocy osiągnął 20,8%. Może to być związane z rozrywkowym charakterem dzielnicy, szczególnie Śródmieścia. Wybór niebezpiecznych dzielnic przez mieszkańców znajduje częściowe potwierdzenie w statystykach policyjnych. Biorąc pod uwagę wskaźnik natężenia przestępstw, Wilda znajduje się na pierwszym miejscu, a za nią Stare Miasto, Jeżyce, Grunwald i Nowe Miasto.

Negatywny sposób postrzegania poszczególnych dzielnic w Poznaniu może być wyjaśniony koncepcją stygmatyzacji, zgodnie z którą opinia o pewnych miejscach jest wyolbrzymiona w stosunku do rzeczywistości (Dolata, Kotus 2004, s. 246). Sytuacja ta może powstać, jeśli „w wyniku pewnego zdarzenia – jego

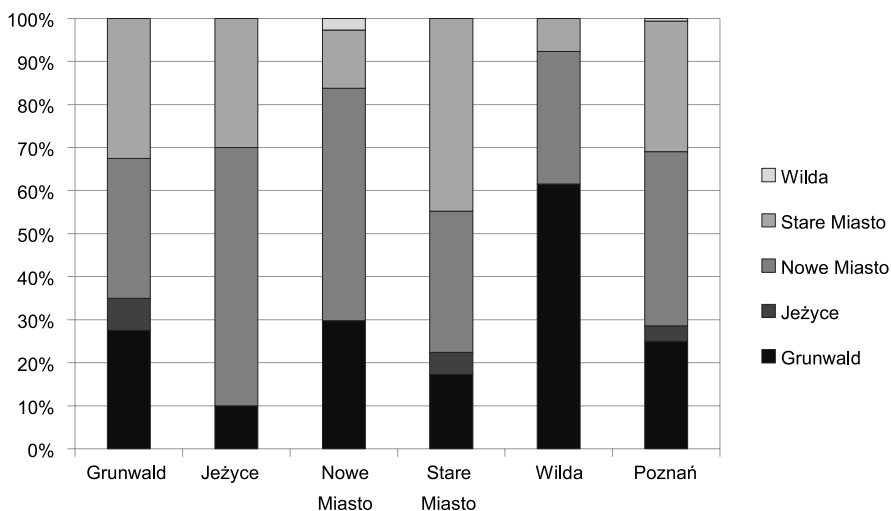

Ryc. 4. Struktura wskazań najbardziej niebezpiecznej dzielnicy w ciągu dnia w opinii mieszkańców według dzielnicy zamieszkania
 Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

miejsce (osiedle, sąsiedztwo) zdobywa złą opinię i każde następne zdarzenie jest tam nagłaśniane” (Guzik 2000b, s. 198). Interesujący jest sposób postrzegania własnej dzielnicy zamieszkania na tle innych. Mieszkańcy danego obszaru, zgodnie z teorią redukcji dysonansu poznawczego, powinni odbierać swoją dzielnicę bardziej pozytywnie od mieszkańców pozostałych dzielnic. W analizowanym badaniu ankietowym teoria znajdowała odzwierciedlenie jednocześnie w poglądach

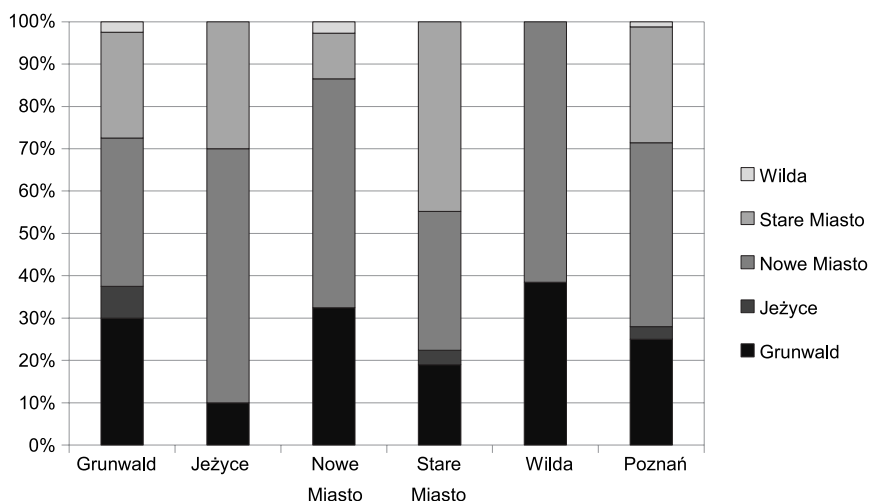
Ryc. 5. Struktura wskazań najbardziej niebezpiecznej dzielnicy po godzinie 22 w opinii mieszkańców według dzielnicy zamieszkania
 Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Ryc. 6. Struktura wskazań najbardziej bezpiecznej dzielnicy w ciągu dnia w opinii mieszkańców według dzielnicy zamieszkania
 Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

ludności zamieszkującej Jeżyce i Wildę (zarówno w ciągu dnia, jak i w nocy). Wyobrażenia mieszkańców Grunwaldu i Starego Miasta były bardziej negatywne niż wszystkich mieszkańców Poznania.

Za najbardziej bezpieczną dzielnicę Poznania, zarówno w ciągu dnia, jak i w nocy, zostało uznane przez mieszkańców Nowe Miasto (odpowiednio 40,5% i 43,5% wskazań). Dla przypomnienia to właśnie dla tej dzielnicy charakterystyczny był najniższy poziom wskaźnika natężenia przestępstw. Na dwóch ko-

Ryc. 7. Struktura wskazań najbardziej bezpiecznej dzielnicy po godz. 22 w opinii mieszkańców według dzielnicy zamieszkania
 Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

lejszych miejscach zdaniem respondentów znalazły się Stare Miasto i Grunwald. Dwie pozostałe dzielnice, czyli Jeżyce i Wilda, otrzymały znikomy odsetek wskazań (ryc. 6, 7). Biorąc pod uwagę dzielnicę zamieszkania respondentów, odpowiedzi były zróżnicowane. Nowe Miasto zdobyło dobrą sławę w ciągu dnia wśród własnych mieszkańców, a także tych z Grunwaldu i z Jeżyc, a po godz. 22 również u osób zamieszkujących Wilde.

Poziom bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania

Ankietowani poznaniacy ocenili poziom bezpieczeństwa w miejscu swojego zamieszkania. Zdecydowana większość, bo 59,5% respondentów, pozytywnie oceniła swoje najbliższe otoczenie (22,6% odpowiedzi tak, 36,9% raczej tak). Niebezpieczeństwo w miejscu zamieszkania odczuwało 25,6% poznaniaków, a 14,9% nie miało zdania.

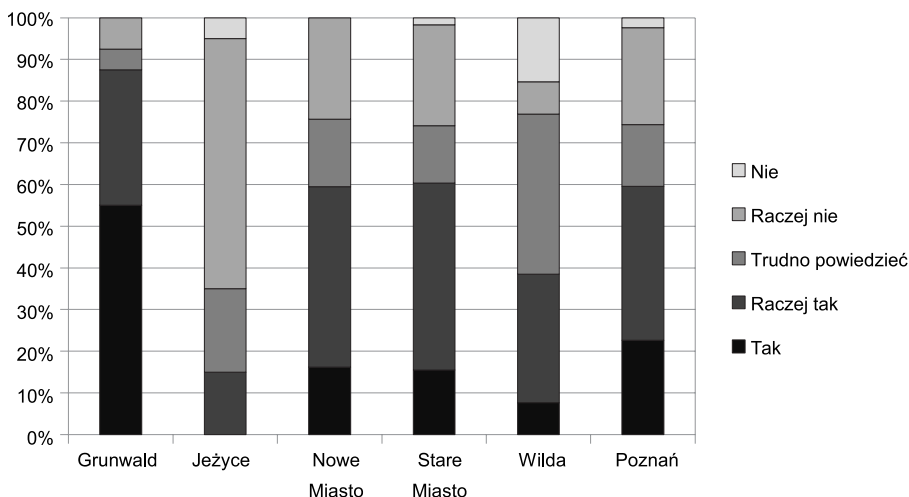
Większe poczucie bezpieczeństwa było charakterystyczne dla kobiet 62,5%, przy 55,6% mężczyzn. Negatywne odpowiedzi stanowiły odpowiednio 22,9% i 29,2%. Rozpatrując odpowiedzi według wieku, zauważyć można dużo większe poczucie bezpieczeństwa osób młodszych i starszych. Tak swoje miejsce zamieszkania oceniło 87,5% respondentów do 20. roku życia, 67,6% w wieku od 20 do 39 lat oraz 61,6% powyżej 60. roku życia. Niespełna połowa osób w średnim wieku (44,7%) czuła się bezpiecznie w najbliższym otoczeniu.

Wyniki te są sprzeczne z rezultatami badań Kotusa (2005), w których ani płeć, ani wiek nie różnicowały oceny poczucia bezpieczeństwa w obszarach najbliższych za dnia. Z kolei jednak Gilchrist i in. (1998) na podstawie przeprowadzonych wywiadów dowodzą, że to właśnie mężczyźni odczuwają większy strach przed przestępczością od kobiet, jednak często nie ujawniają swojej prawdziwej opinii w badaniach ankietowych z powodu chęci podtrzymania istniejących w społeczeństwie stereotypów. Z kolei niskie poczucie bezpieczeństwa osób starszych nie znalazło potwierdzenia chociażby w badaniach Harpera i Lawsa (1995).

Najbezpieczniej w miejscu swojego zamieszkania czuli się mieszkańcy Grunwaldu (87,5%). Wysokie poczucie bezpieczeństwa posiadały także osoby zamieszkujące Stare Miasto (60,3%) i Nowe Miasto (59,4%). Niższe oceny dotyczą Wildy (38,5%). Zdecydowanie najgorzej wypadły Jeżyce, bezpiecznie czuło się tylko 15,0% osób (ryc. 8).

Badanie potwierdza wyniki uzyskane przez Dolatę i Kotusa (2004), zgodnie z którymi ocena poczucia bezpieczeństwa jest uzależniona od pory dnia i odległości od miejsca zamieszkania. Ankietowani odczuwają największe zagrożenie po zmierzchu, jest ono większe w miejscach publicznych niż w najbliższym otoczeniu. Badania Maika (1995) również potwierdzają różną ocenę bezpieczeństwa wybranych obszarów w zależności od miejsca zamieszkania.

W oparciu o udzielone informacje można wyróżnić obszary uznane przez ludność za bezpieczne, niebezpieczne bądź takie, co do których bezpieczeństwa zdania respondentów były podzielone. Wyniki badań ankietowych potwierdzają opinię, zgodnie z którą poczucie bezpieczeństwa ludzi w miejscu zamieszkania jest zazwyczaj wysokie (Dolata, Kotus 2004, Jabkowski 2005, Kotus 2005, Bogacka 2009).

Ryc. 8. Struktura ocen poziomu bezpieczeństwa miejsca zamieszkania według dzielnic
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Do obszarów uznanych przez respondentów za bezpieczne należały w dzielnicach: Grunwald – ul. Grunwaldzka, ul. Konopnickiej, ul. Rycerska; Jeżyce – ul. Kościelna, ul. Poznańska; Nowe Miasto – okolice Malty, Śródka, os. Orła Białego, os. Rzeczypospolitej; Stare Miasto – Al. Solidarności, ul. Garbary, ul. Gołębia, ul. Moraska, Morasko, ul. Piątkowska, ul. Wodna, ul. Wrocławska, os. Batorego, os. Jana III Sobieskiego; Wilda – ul. Kilińskiego, ul. Traugutta, ul. Węgorka, plac Lipowy.

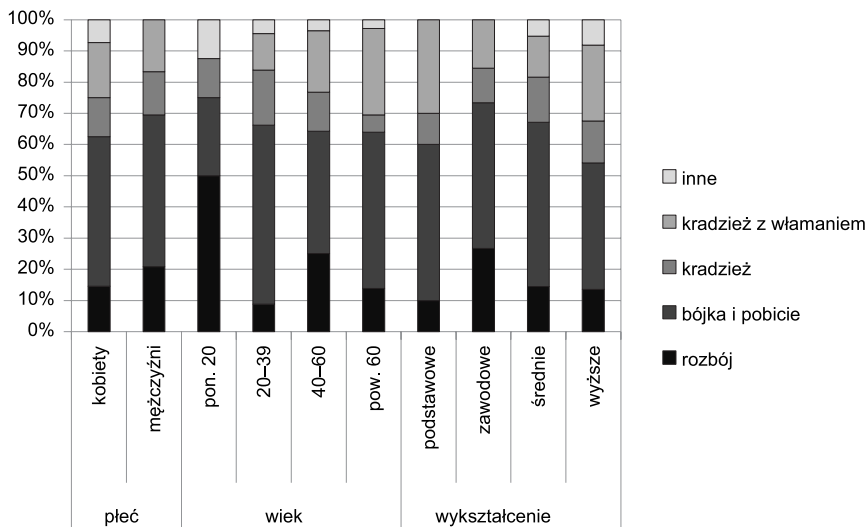
Jako niebezpieczne zostały ocenione następujące tereny w poszczególnych dzielnicach: Jeżyce – ul. Kochanowskiego, ul. Kraszewskiego, ul. Polna, ul. Roosevelta, ul. Sienkiewicza; Stare Miasto – Bonin, ul. Piekary, ul. Wojciechowskiego; Wilda – ul. Rolna. Na Grunwaldzie i Nowym Mieście żadne z miejsc nie zostało określone jednoznacznie jako niebezpieczne.

Opinie na temat poziomu bezpieczeństwa niektórych osiedli lub ulic były podzielone, a sytuacja ta dotyczyła w dzielnicach: Grunwald – ul. Matejki, ul. Śniadeczek; Jeżyce – ul. Słowackiego; Nowe Miasto – os. Bohaterów II Wojny Światowej, os. Oświecenia, os. Piastowskie, os. Stare Żegrze; Stare Miasto – ul. Kurpińskiego, os. Chrobrego, Winiary. W tym zestawieniu zabrakło miejsc zlokalizowanych na Wildzie. W tej dzielnicy respondenci jednomyślnie określali swoje miejsce zamieszkania.

Obawa przed przestępstwami

Respondenci najbardziej obawiali się bójki i pobicia, czyli przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (ryc. 9). Obawa przed przestępstwami przeciw mieniu, czyli rozbojem, kradzieżą i kradzieżą z włamaniem, była o wiele mniejsza.

Struktura odpowiedzi ze względu na płeć była zbliżona. Można jedynie zwrócić uwagę na większą obawę mężczyzn przed rozbojem. Z kolei 7,3% kobiet wskazało inne przestępstwo, a mianowicie gwałt.

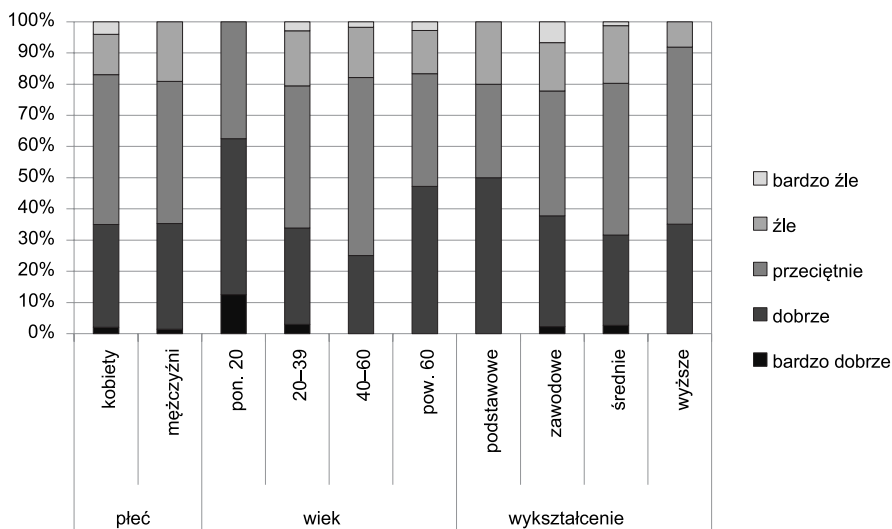
Ryc. 9. Struktura ocen najbardziej niebezpiecznej formy przestępstwa według cech respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Ocena działań policji w mieście

W kontekście oceny stanu bezpieczeństwa w Poznaniu bardzo ważne jest postrzeganie działań policji przez mieszkańców miasta. Została ona oceniona przeciętnie przez 47,0% respondentów (ryc. 10). Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 35,1% ankietowanych osób, w tym jedynie 1,8% określiło działania policji jako bardzo dobre. Ograniczenie przestępczości w Poznaniu jest w znacznej części spowodowane pracą policji, mimo to 17,9% respondentów oceniło ją negatywnie (w tym 2,4% bardzo źle).

Stosunkowo lepiej pracę policji postrzegały kobiety – 36,5% pozytywnych odpowiedzi przy 33,3% wśród mężczyzn. Największy udział miały jednak oceny przeciętne. W strukturze ocen respondentów od 20. do 60. roku życia największy odsetek określił działania policji jako przeciętne. Najwięcej pozytywnych odpowiedzi w ocenie działań policji na rzecz bezpieczeństwa w mieście udzielili respondenci poniżej 20. roku życia (62,5%). Połowa osób z wykształceniem podstawowym dobrze oceniła działania policji, wśród pozostałych grup największy udział miały oceny przeciętne.

Ryc. 10. Struktura ocen działania policji na terenie miasta według cech respondentów
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego.

Podsumowanie

Bez wątpienia przestępczość można zaliczyć do najpoważniejszych problemów społecznych występujących na obszarach miejskich. Jednocześnie w dużym stopniu zjawisko to wpływa na jakość życia mieszkańców miast.

Analiza poczucia bezpieczeństwa w mieście dostarczyła ciekawych rezultatów, gdyż nie zawsze zgadzała się z policyjnymi statystykami. Zasadniczo poziom poczucia bezpieczeństwa ludności mieszkającej w Poznaniu można określić jako przeciętny. Ponad połowa respondentów zauważyła poprawę stanu bezpieczeństwa w ostatnich latach, jednak blisko 40% uważało, że nie zaszyły żadne zmiany. Warto przypomnieć, że w latach 2005–2015 liczba przestępstw spadła prawie o połowę. Poziom bezpieczeństwa w dzielnicy zamieszkania był oceniony pozytywnie przez mieszkańców czterech dzielnic – Grunwaldu, Nowego Miasta, Starego Miasta oraz Wildy. Mieszkańcy Jeżyc uważali swoją dzielnicę za niebezpieczną. Była to również dzielnica uznawana za najmniej bezpieczny obszar Poznania przez ogół respondentów. Na drugim miejscu uplasowały się Jeżyce. Najbardziej bezpieczną dzielnicą, zarówno w dzień, jak i w nocy, okazało się Nowe Miasto. Także Stare Miasto i Grunwald były odbierane jako bezpieczne. Wilda i Jeżyce otrzymały znikomy odsetek wskazań. Obawa respondentów przed przestępstwem przeciwko życiu i zdrowiu była wyższa niż przeciw mieniu. Policja pełni ważną rolę w dbałości o bezpieczeństwo w mieście. W Poznaniu, mimo znacznie ograniczonej przestępczości, jej działania zostały ocenione jako przeciętne.

Literatura

- Bartnicki S. 1991. Percepcja zagrożenia przestępczością – wstępna prezentacja wyników badań przeprowadzonych w 12 warszawskich osiedlach mieszkaniowych. *Conference Papers IGIPZ PAN*, 14: 117–124.
- Bogacka E. 2009. Przestępczość w Poznaniu. *Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 6: 87–100.
- Bogacka E. 2011. Współczesny dorobek światowych i polskich badań przestrzennych aspektów przestępczości. [W:] S. Korenik, Z. Przybyła (red.), *Gospodarka przestrzenna XXI wieku – nowe wyzwania*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 152: 13–24.
- Bogacka E. 2012. Struktura przestrzenna i czynniki przestępczości na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami. *Bogucki Wydawnictwo Naukowe*, Poznań.
- Czarnecki B., Siemiński W. 2004. *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*. Difin, Warszawa.
- Czyż T. 1996. Issues in social geography. [W:] Z. Chojnicki (red.), *Contemporary problems of polish geography*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 57–67.
- Dolata M., Kotus J. 2004. Społeczne naznaczanie obszarów miasta. [W:] I. Jażdżewska (red.), *Zróżnicowanie warunków życia ludności w mieście*. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, Łódź, s. 245–256.
- Dolata M., Kotus J. 2006. Social production of Urban space. A case study of ‘bad’ areas in Poznań, *Geographia Polonica*, 29, 2: 5–22.
- Frieske K. 2007. Przestępczość w Polsce na przełomie stuleci. Stereotypy i realia. [W:] M. Marody (red.), *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*. *Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR*, Warszawa, s. 212–240.
- Gilchrist E., Bannister J., Ditton J., Farrall S. 1998. Women and the ‘fear of crime’: challenging the accepted stereotype. *British Journal of Criminology*, 38, 2: 283–299.
- Guzik R. 2000a. Przestępczość w przestrzeni miejskiej Krakowa w wyobrażeniach jego mieszkańców. [W:] I. Jażdżewska (red.), *Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany*. *Konwersatorium wiedzy o mieście*, Łódź, s. 201–204.
- Guzik R. 2000b. Przestrzenny obraz przestępczości w prasie krakowskiej. [W:] B. Domański (red.), *Studia nad rozwojem lokalnym i regionalnym*. *Prace Geograficzne, Instytut Geografii UJ*, 106: 197–216.
- Harper S., Laws G. 1995. Rethinking the geography of ageing. *Progress in Human Geography* 19, 2: 199–221.
- Jabkowski P. 2005. Bezpieczeństwo publiczne i zagrożenie przestępczością. [W:] R. Cichocki (red.), *Wskaźniki jakości życia mieszkańców Poznania. T. 1. Studia nad jakością życia*. *Wydawnictwo Naukowe UAM*, Poznań, s. 135–162.
- Kotus J., 2005. Społeczne dylematy w przestrzeni miejskiej. *Bogucki Wydawnictwo Naukowe*, Poznań.
- Maik W. 1995. Socio-spatial analysis of crime and delinquency. A case study of Toruń. [W:] B. Gałczyńska, G. Węclawowicz (red.), *Urban and regional issues in geographical research in Poland and Italy*. *Proceedings of the Seventh Polish-Italian Geographical Seminar, Conference Papers*, 24: 91–98.
- Marcińczak S., Siejkowska A. 2003. Percepcja miejsc niebezpiecznych w Łodzi. [W:] I. Jażdżewska (red.), *Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*. *Konwersatorium Wiedzy o Mieście*. *Wydawnictwo UŁ*, Łódź, s. 203–208.
- Marcińczak S., Siejkowska A. 2004. Zróżnicowanie przestrzenne przestępczości w Łodzi w latach 1988–2001 a percepcja obszarów niebezpiecznych. [W:] J. Słodczyk (red.), *Przemiany struktury przestrzennej miast w sferze funkcjonalnej i społecznej*. *Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego*, Opole, s. 363–375.
- Mordwa S. 2010. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wybranych osiedli w Łodzi. [W:] M. Madurowicz (red.), *Wartościowanie współczesnej przestrzeni miejskiej*. *Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa, s. 307–316.
- Mordwa S. 2011. Poczucie bezpieczeństwa w Łodzi. Przykład badań mieszkańców osiedli mieszkaniowych. [W:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Współczesne przemiany środowiska mieszkaniowego – wybrane problemy*. *Space-Society-Economy*, 10: 181–196.

- Mordwa S. 2013. Przystępczość i poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni miasta. Przykład Łodzi. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Pain R. 2000. Place, social relations and the fear of crime: a review. *Progress in Human Geography*, 24, 3: 365–387.
- Rydz E., Szymańska W. 2007. Waloryzacja przestrzeni miejskiej pod względem atrakcyjności mieszkaniowej i poczucia bezpieczeństwa średnich miast Pomorza. [W:] M. Madurowicz (red.), *Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej*, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa: 331–341.
- Tseloni A., Osborn D.R., Trickett A., Pease K. 2002. Modelling property crime using the British Crime Survey. What have we learnt? *British Journal of Criminology*, 42: 109–128.

The sense of security of the city residents. The example of Poznań

Abstract: Sense of security significantly affects the quality of life in urban space. The aim of the article is to present the security of the city residents on the example of Poznań. The survey was carried out on 336 residents representing all districts of the city. An attempt is directly proportional to the number of their inhabitants, it provides spatial representativeness.

The survey included questions about the assessment of the safety of Poznań and its changes in recent years, the sense of security of the inhabited area, the choice of the most dangerous and safe area of the city during the day and at night, fear of selected types of crime and evaluation of police action in the city. The answer to these questions should produce a relatively broad view of the residents sense of security of Poznań. Presentation of results considering the respondent's characteristics (gender, age, education and area of residence) allows for more detailed analysis.

Presentation of the results of survey was preceded by information about the crime in Poznań, according to police statistics. It is used to confront the sense of security of Poznań residents with the facts.

Key words: sense of security, crime, Poznań, crime geography